

ERMƏNİSTAN-AZƏRBAYCAN QARABAĞ MÜNAQİŞƏSİ ÇİN XALQ RESPUBLİKASININ XARİCİ SİYASƏTİNDƏ

AYTAC ŞADİYEVA

Bakı Dövlət Universitetinin Asiya və Afrika
ölkələri tarixi kafedrasının doktorantı

E-mail: shinetomydarkness@gmail.com

Giriş

Ermənistan-Azərbaycan Qarabağ müharibəsi Azərbaycanın son 30 illik tarixində ən mühüm və diqqətçəkən məsələ olmuşdur. Münaqişənin xronikasına nəzər salsaq, XX əsrin 80-ci illərinin sonunda Sovet İttifaqını bürüyən siyasi burulğanların girdabında baş qaldırmağa başlayan erməni şovinizmi bu münaqişəyə yavaş-yavaş şərait yaradırdı. Ermənistan SSR-dən azərbaycanlıların kütləvi şəkildə deportasiyası, Ermənistan və DQMV-də (Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti) başlayan anti Azərbaycan siyasəti, 1990-cı ilin 20 Yanvar hadisələri, 1991-ci ildə yenidən müstəqillik qazanan Azərbaycanın Qarabağ münaqişəsinə cəlb olunmasına gətirib çıxarmışdır. I Qarabağ müharibəsi 1991-1994-cü illəri əhatə etmiş, 1994-cü ildən 2020-ci ilə qədər tərəflər arasında atəşkəsi nəzərdə tutan Bishkek protokolu qüvvədə olmuşdur. Atəşkəsin elan olunmasına baxmayaraq, təcavüzkar Ermənistan rəhbərliyi atəşkəsi demək olar ki, hər gün pozmuş, Azərbaycana qarşı terror əməllərindən əl çəkməmişdir. 2020-ci il 27 sentyabrda isə Ermənistan ordusunun terrorçu hücumuna qarşı əks-həmlə elan edən Azərbaycan 10 noyabra qədər 44 gün ərzində Vətən müharibəsində öz torpaqlarını azad etmişdir. Bu münaqişə bütün dövlətlərin, o cümlədən də Çin Xalq Respublikasının xarici siyasətinin mühüm məsələlərindən biri olmuşdur. Çin, dünya siyasətində mühüm yer tutan, BMT Təhlükəsizlik Şurasının 5 daimi üzvündən biri olan, mühüm coğrafi-strateji əhəmiyyətə malik olan dövlətdir. Onun Qarabağ problemini daim diqqətdə saxlaması Cənubi Qafqazın, ən çox da Azərbaycanın Şərqi Asiya ölkələri, xüsusilə Çin baxımından mühüm rol oynadığını göstərməkdədir.

Çin Xalq Respublikası (ÇXR) ilə Azərbaycan Respublikası arasında münasibətlər Sovet İttifaqının süqut etməsi və Azərbaycanın öz müstəqilliyini yenidən qazanması ilə 1991-ci ildən başlamışdır. Çin 27 dekabr 1991-ci ildə ölkəmizin müstəqilliyini tanıyıb. Azərbaycanla Çin arasında diplomatik əlaqələr 2 aprel 1992-ci ildə qurulmuşdur. Həmin ilin avqust ayında Çinin respublikamızda səfirliyi açılıb, 1993-cü il dekabr ayının 1-də isə ilk səfir

təyin edilib [12]. Təbiidir ki, iki ölkə arasındakı münasibətlər intensiv şəkildə 1993-cü ildən, Ümummilli Lider Heydər Əliyevin Azərbaycan Respublikasının Prezidenti kimi fəaliyyət göstərməsindən sonra başlamışdır [5, s. 32]. Çin BMT Təhlükəsizlik Şurasının Qarabağın Ermənistan tərəfindən işğalı ilə bağlı 4 qətnaməsinin qəbulunda mühüm rol oynamışdır. Uzaqgörən lider Heydər Əliyev 1994-cü ilin 7-10 mart tarixlərində Çinə səfər etdikdən sonra Çinlə olan münasibətlər xüsusilə inkişaf etməyə başlamışdır [10, s. 104]. Çin Xalq Respublikası qondarma Dağlıq Qarabağ xunta rejimini deyil, məhz Ermənistanı münaqişə tərəfi hesab edən ilk ölkələrdən biri olmuşdur [10, s. 75-76]. Bu səfəri zamanı Heydər Əliyev Ermənistanın işğalçı siyasəti və bu siyasətin nəticələri haqqında danışmışdır. Pekində Beynəlxalq Ticarətin İnkişafına Yardım Komitəsindəki çıxışında da, Ermənistanın təcavüzü və müharibə törətdiyi çətinlikləri vurğulamışdır. Səfər çərçivəsində keçirilmiş mətbuat konfrasında isə Heydər Əliyev Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü nəticəsində yaranmış Qarabağ münaqişəsinin həllində Çin Xalq Respublikasının BMT Təhlükəsizlik Şurası çərçivəsində çox prinsipial və ədalətli mövqe tutduğunu xüsusi qeyd etmişdir [1, s. 438]. Çinin Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıdığını və münaqişənin sülh yolu ilə tezliklə həllinə tərəfdar olduğunu bəyan etməsi bu səfərin ən böyük nəticəsi kimi yadda qalmışdır.

Onu demək kifayətdir ki, Çin Xalq Respublikasının Azərbaycanın problemlərinə, xüsusilə Qarabağ probleminə konstruktiv yanaşması vaxtilə Çinin özünün də separatizmlə üz-üzə qalmasından qaynaqlanır. Belə ki, 1949-cu ildə Çin Tayvan problemi ilə qarşı-qarşıya qalmışdır və o zamandan bəri Çin hökuməti Sintsyan Uyğur, Tibet muxtar bölgələri və Tayvan məsələlərinə həssas yanaşır [1, s. 438]. İki ölkə arasında bu oxşarlıq Çinin mövqeyinin formalaşmasına mühüm təsir göstərmiş, ölkələrin yaxınlaşmasında müəyyən rol oynamışdır. Çinin Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləməsinə qarşılıq olaraq, 90-cı illərdən bəri Azərbaycan "Vahid Çin" prinsipini qəbul edir [13]. 1995-ci il mayın 9-da

Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyev Çin Xalq Respublikasının Sədri Tszyan Tszemin ilə Moskva-da görüşmüşdür [8, s 19]. Bu görüşün məhz Moskvada - Rusiyanın paytaxtında keçirilməsi də Qarabağ münaqişəsi və bu münaqişəyə Rusiya və Çinin diqqətini cəlb etmək üçün vacib rol oynamışdır.

XX əsrin əvvəllərində də iki ölkə arasında münasibətlər uğurla davam etmişdir. 2000-ci il iyunun 23-də ölkəmizdə səfərdə olan Ümumçin Xalq Nümayəndələri Məclisi Daimi Komitəsinin Sədri Li Penin Prezident Heydər Əliyevlə görüşündə Qarabağ münaqişəsi əsas müzakirə mövzusu olmuş, danışıqlarda Çin tərəfi Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəklədiyini və sərhədlərin dəyişdirilməsinin əleyhinə çıxdığını bəyan etmişdir [1, s 439]. Çinin Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün dəstəklənməsi istiqamətində növbəti və daha konkret addımı isə 2002-ci il dekabrın 2-nə təsadüf edir. Həmin tarixdə “BMT və ATƏT arasında əməkdaşlıq haqqında qətnamə”yə Azərbaycan tərəfindən hər il irəli sürülən 907-ci qətnaməyə düzəliş üzrə BMT Baş Məclisində keçirilmiş səsvermədə Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvləri arasında Çin ölkəmizin ərazi bütövlüyünə dair düzəlişin lehinə səs verən yeganə dövlət olmuşdur [1, s 439]. “BMT və ATƏT arasında əməkdaşlıq haqqında qətnamə” iclaslarında 1996, 1997, 2000, 2001 və 2002-ci illərdə Çin Azərbaycan Respublikasının lehinə səs verərək, onun mövqeyini dəstəkləmiş, 1998 və 1999-cu illərdə isə iştirak etməmişdir [13].

Beləliklə, Heydər Əliyevin apardığı məqsədyönlü xarici siyasət kursunun nəticəsi kimi Çin Xalq Respublikası uzun illərdir Azərbaycan Respublikasının müstəqilliyinə, suverenliyinə və ərazi bütövlüyünə hörmət edir, dünya ictimaiyyəti ilə birlikdə Ermənistan-Azərbaycan Qarabağ münaqişəsinin sülh yolu ilə həllinə tərəfdar çıxmış, eyni zamanda BMT Təhlükəsizlik Şurasının münaqişəyə dair qəbul etdiyi 4 qətnamənin icrasını dəstəkləmişdir. Öz növbəsində Azərbaycan Respublikasının hökuməti də ÇXR-in vahid Çin siyasətinə hörmətlə yanaşır və Çin ərazisindəki Tayvan və digər münaqişə bölgələrini Çinin tərkib hissəsi kimi qəbul edir. Azərbaycan Respublikası Tayvan adlı dövləti tanımır, onunla hər hansı bir şəkildə diplomatik və ya digər münasibətləri yoxdur. Tayvanın beynəlxalq təşkilatlara üzvlüklə bağlı qaldırdığı məsələlərdə Azərbaycan Respublikası yalnız vahid Çin prinsipindən çıxış edir və ancaq ÇXR-i təmsil edən qurumları tanıyır [11, c 68].

2004-cü il 29 oktyabr tarixində BMT Baş Assambleyasının Plenar İclasında “Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərində vəziyyət” adlı bəndin Baş Assambleyanın gündəliyinə salınması ilə bağlı qərarla bağlı keçirilən səsvermədə isə Çin bitərəf mövqe tutmuşdur. 2006-cı ilin sentyabr ayında BMT Baş Assambleyasının 61-ci sessiyasının gündəliyinə “GUAM ərazisində uzanan münaqişələr və onların beynəlxalq sülh, təhlükəsizlik və inkişafa təsiri” bəndinin salınması ilə bağlı Çin tərəfi ilə müvafiq danışıqlar aparılsa da, Çin qeyd olunan məsələdə bitərəf mövqe nümayiş etdirmişdir [13]. 2005-ci il 17 mart tarixində Çin Xalq Respublikasının sədri Xu Szintao Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı fikir mübadiləsi aparmışlar. Cənab Szintao bildirib ki, Çin Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü birmənalı şəkildə dəstəkləyir. Tayvan məsələsində Çinin də belə bir problemə üzləşdiyini vurğulayan ÇXR-in sədri deyib ki, biz münaqişələrin sülh yolu ilə, beynəlxalq hüquq normalarına, ən əsası isə, BMT-nin Nizamnaməsinə uyğun olaraq həll edilməsinə tərəfdarıq [9, s 172].

Prezident Heydər Əliyevin dövründə başlayan balanslı və çoxvektorlu xarici siyasət əlaqələrimizdə Çinin bu önəmi Prezident İlham Əliyevin dövründə də böyük uğurla davam etdirilmişdir. İlham Əliyevin prezidentlik dövründə də onun Çinlə münasibətlərində Qarabağ problemi prioritet məsələ olmuşdur. Bütün xarici səfərlərdə, beynəlxalq təşkilatlardakı çıxışlarında və ölkəmizdə keçirilən yüksək səviyyəli görüşlərdə olduğu kimi, Çinə edilən bütün rəsmi səfərlərdə və Çin nümayəndə heyətləri ilə görüşlərdə də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev çıxışının mühüm bir hissəsini Ermənistanın ölkəmizə qarşı hərbi təcavüzü, erməni terroru, erməni hərbiçilərinin xalqımıza qarşı törətdikləri vəhşiliklər, Xocalı soyqırımı haqqında bəyanatlar təşkil etmişdir.

2007-ci ildə Qarabağda qondarma “prezident seçkiləri” ilə bağlı məsələyə münasibət bildirən Çin Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmisi Liu Cyançao bildirmişdi ki, Çin Azərbaycanın müstəqilliyinə, suverenliyinə və onun ərazi bütövlüyünə hörmətlə yanaşır [7, s 1]. Çinin Xarici İşlər Nazirliyinin mövzu ilə bağlı müxtəlif bəyanatlarında da ÇXR-in Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı mövqeyinin dəyişmədiyi bildirilmişdir. Çin Xalq Respublikası bütün sferalarda hər zaman Azərbaycanın tərəfində olduğunu bəyan etmişdir. 2010-cu il aprel 15-də Azərbaycan Res-

publikası Milli Məclisinin Sədri Oqtay Əsədovla görüşündə Ümumçin Xalq Nümayəndələri Yığıncağının Çin-Azərbaycan parlamentlərarası dostluq qrupunun sədr müavini Ley Minqçiu Çinin Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü, suverenliyini dəstəklədiyini, Qarabağ probleminin də məhz beynəlxalq hüququn norma və prinsipləri əsasında, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində həllinə tərəfdar olduğunu bəyan etmişdir [6, s 2].

Azərbaycanla Çin bir-birini beynəlxalq təşkilatlarda da dəstəkləyir. Çinin Azərbaycana dəstək verdiyi mühüm məqamlardan biri də Azərbaycanın 2 il-2011-ci ildən 2013-cü ilədək BMT Təhlükəsizlik Şurasına qeyri-daimi üzv seçilməsi olmuşdur [5, s 32]. 2014-cü il mayın 19-da Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirənin Şanxayda keçirilən IV Zirvə toplantısı qeyd olunmalıdır. Zirvə toplantısında Prezident İlham Əliyev ÇXR-in Sədri Si Cinpin ilə görüşmüşdür. Prezident İlham Əliyev bu toplantının artıq sülhün, sabitliyin, əməkdaşlığın təşviq olunması sahəsində nüfuzlu beynəlxalq quruma çevrildiyini, bu müşavirədə sədrliyin Çinə keçməsinin Asiyada sülh və təhlükəsizliyin daha da möhkəmlənməsinə səbəb olacağını bildirmişdir [1, s 440]. Prezident Azərbaycanın da terrorizmin qurbanı olduğunu vurğulayaraq, erməni vandalizminin Azərbaycan üçün ağır nəticələrindən danışmışdır. Çin Xalq Respublikasının Sədri Si Cinpin Azərbaycan Prezidenti ilə görüşündə hər iki ölkənin 2020-ci ilə qədər xüsusi inkişaf konsepsiyasının olduğunu ayrıca qeyd etmişdir. Bu mötəbər tədbirin yekun bəyannaməsində Qarabağ probleminin beynəlxalq hüquq normalarına uyğun nizamlanması ilə bağlı Azərbaycanın haqlı mövqeyinin dəstəklənməsinə xidmət edən bəndlərin (6 bənd) yer almasını separatizmlə birgə mübarizə siyasətinin daha bir uğuru kimi qiymətləndirmək olar. Xüsusilə bəyannamədəki 2.4-cü bəndin dövlətlərin separatçılarla heç bir münasibət yaratmaması, 3.5-ci bəndinin Ermənistan-Azərbaycan arasındakı münaqişənin beynəlxalq hüququn prinsip və normaları əsasında sülh yolu ilə həllinə dəstək verilməsinə dair məsələləri əhatə etməsi Azərbaycan tərəfi üçün əhəmiyyətli olmuşdur [13]. Bəyannamənin 1.4-cü bəndi dövlətlərin bir-birinin suverenliyinə, müstəqilliyinə, ərazi bütövlüyünə, sərhədlərin toxunulmazlığına hörmət prinsipini, münaqişələrin sülh yolu ilə həlli, daxili işlərə müdaxilə edilməməsi, iqtisadi, sosial, mədəni və humanitar xarakterli beynəlxalq problemlə-

rin həllində beynəlxalq səviyyədə əməkdaşlıq kimi məsələləri nəzərdə tutur [1, s 440].

2015-ci il dekabrın 8-dən 11-dək Çinə dövlət səfəri zamanı Çinin Renmin Universitetinin "Tarix üzrə professor" diplomunun təqdimatı mərasimində etdiyi çıxışında Prezident İlham Əliyev Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı ətraflı məlumat verməklə yanaşı, rəsmi Pekinin bu məsələdə tutduğu mövqeyi yüksək qiymətləndirmişdir [1, s 441]. Dövlət başçıların görüşlərində və səfər çərçivəsində imzalandıqları birgə bəyannamədə Ermənistan-Azərbaycan Qarabağ münaqişəsinə xüsusi yer ayrılmışdır. Çin rəhbərliyi münaqişənin beynəlxalq hüququn norma və prinsipləri əsasında, BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrinə uyğun, ədalətli həlli məsələsinə daim qətiyyətli dəstək göstərəcəyini vurğulamışdır. Azərbaycan tərəfi də öz növbəsində "Vahid Çin" prinsipini dəstəkləyəcəyini bəyan etmişdir [3, s 1]. 2016-cı ildə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Çin Kommunist Partiyasının üzvlərini qəbul edib. Danışqlar zamanı Prezident İlham Əliyev Ermənistan-Azərbaycan, Qarabağ münaqişəsinə toxunmuş, Ermənistanın təcavüzkarlıq siyasəti və münaqişənin həlli ilə bağlı danışıqlar prosesi ilə bağlı məlumat vermişdir [2, s 204]. Prezident həmçinin bildirmişdir ki, iki ölkənin bir-birinin ərazi bütövlüyünü dəstəkləməsi mühüm əhəmiyyət daşıyır.

Çinin Qarabağ münaqişəsinə ədalətli münasibətini iki mövqedən dəyərləndirmək olar. Birincisi, bunun əksini etməsi, yəni Çinin dünyanın hər hansısa bir bölgəsində separatizmə dəstək verməsi ilk növbədə Çinin özünə ziyan verə bilər. Çin nə qədər güclü olsa da, onu da terrorun təhdid etdiyini etiraf etmək mütləq vacibdir. Separatçılıq bu böyük ölkəni də ciddi çətinliklərlə qarşılaşdırır bilər. Digər tərəfdən, Dağlıq Qarabağdakı separatçı rejimin heç bir geosiyasi önəmi yoxdur və onu dəstəkləmək Çinə heç bir üstünlük verməzdi. Digər tərəfdən, Çinin Azərbaycanpərəst siyasəti Azərbaycanın öz mövqeyi ilə də sıx şəkildə bağlıdır. Çünki Azərbaycan Respublikası bütün dövlətlərin, o cümlədən də Çinin ərazi bütövlüyünə hörmətlə yanaşır, suverenliyini dəstəkləyir.

2020-ci ildə 44 günlük Vətən müharibəsinin başlamasından sonra 28 sentyabrda Çin hökuməti Azərbaycan və Ermənistanı Qarabağda gərginliyi tezliklə azaltmağa və fikir ayrılıqlarını dialoq yolu ilə həll etməyə çağırmışdır. Çin Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Van Venbin brifinq za-

manı “müvafiq tərəflərin təmkinli davranacağına və gərginliyin daha da artmasından qaçmağa çalışacağılarına və həmçinin tərəflərin fikir ayrılıqlarını dialoq yolu ilə həll edəcəklərinə ümid etdiklərini” bildirmişdir [13]. 2022-ci ildə Azərbaycan-Çin diplomatik münasibətlərinin qurulmasının 30-cu ildönümü qeyd edildi və bu əlamətdar hadisə iki ölkə arasında əlaqələrin daha da inkişafına imkan yaratdı [4, s. 2]. Artıq Qarabağ münaqişəsi geridə qalır, siyasi proseslərdə çox böyük rola malik olan Çinin Azərbaycanın haqlı mövqeyini müdafiə etməsi siyasi proseslərdə öz nəticəsini vermişdir

Nəticə

Çin Xalq Respublikası Ermənistan-Azərbaycan Qarabağ problemi və onun fonunda baş verən I və II Qarabağ müharibələri zamanı Azərbaycanın tərəfində olmuş, onun haqlı mövqeyini dəstəkləmişdir.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

Azərbaycan dilində

1) *Azərbaycan Prezidenti yanında Strateji Araşdırmalar Mərkəzi - Azərbaycan Respublikasının xarici siyasətinin əsas istiqamətləri (1991-2016)*. Bakı: “Poliart” MMC, 2017. - 904 s.

2) *Azərbaycan Respublikası ilə Çin Xalq Respublikası arasında diplomatik münasibətlərin qurulmasının 30-cu ildönümü (çıxışlar, nitqlər, müsahibələr, məktublar, məruzələr)*, Prezident salnaməsi, Bakı: “Sim-sim Press”, 2022. - 368 s.

3) *Azərbaycan-Çin münasibətləri qarşılıqlı etimada əsaslanır//Azərbaycan qəzeti 2015 15 dekabr. – 1 s.*

4) *Azərbaycan-Çin münasibətləri yeni tarixi mərhələlərin astanasındadır//Azərbaycan qəzeti, 2021 3 iyun. – 1 s.*

5) *Böyük İpək Yolunda Azərbaycan-Çin əlaqələri: Tarix və müasirlik - “Böyük İpək Yolunda Azərbaycan-Çin əlaqələri: tarix və müasirlik” mövzusunda beynəlxalq elmi seminarın materialları*. Bakı 02-04 oktyabr 2017, Bakı: “Avropa”, 2018. - 300 s.

6) *Çin Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində həllinə tərəfdardır//Azərbaycan qəzeti, 2010 16 aprel. – 2 s.*

7) *Çinin Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı mövqeyi dəyişməzdir//Azərbaycan qəzeti, 2015 2 iyun. – 1s.*

8) *Heydər Əliyev və Çin (çıxışlar, nitqlər, bəyanatlar, müsahibələr, məktublar, məruzələr, müra-*

ciətlər), Bakı: “Mütərcim”, 2021. - 224 s.

9) *İlham Əliyev: İnkişaf məqsədimizdir, səkkizin-ci kitab (çıxışlar, nitqlər, bəyanatlar, müsahibələr, məktublar, məruzələr, müraciətlər, fərmanlar)*, Yanvar 2005-mart 2005, Bakı: “Azərnaşr”, 2011. - 408 s.

10) *M.Əhmədov. Azərbaycan-Çin münasibətlərinin strategiyası və perspektivləri*, Bakı: “Qorqud”, 1999. - 152 s.

Rus dilində

11) *Азербайджан и Кумай: Формы, особенности и перспективы развития взаимоотношений*, Баку: “Азернешр”, 2009. - 303 с.

İnternet resursları

12) *Azərbaycanla Çin arasında mehriban, işgüzar münasibətlər mövcuddur*. <http://www.anl.az/down/meqale/respublika/2014/iyul/380344.htm> [Müraciət tarixi: 02.02.2024]

13) *Çin Xalq Respublikası və Qarabağ münaqişəsi*. <https://qafsam.org/2020/10/28/cin-xalq-respublikasi-v%C9%99-qarabag-munaqis%C9%99si/> [Müraciət tarixi: 02.02.2024]

XÜLASƏ

Azərbaycan öz müstəqilliyini əldə etdikdən sonra dünyanın bir çox ölkələri kimi Çin Xalq Respublikası ilə diplomatik münasibətlər qurdu. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin hakimiyyətə gəlişi ilə Çin Xalq Respublikası ilə siyasi əlaqələr daha da genişləndi. Çin Xalq Respublikası ilk gündən Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləmişdir. Çin Xalq Respublikası Ermənistan-Azərbaycan Qarabağ münaqişəsində Azərbaycanın haqlı mövqeyini müdafiə etmişdir. Çin kimi güclü bir müttəfiqin Azərbaycanı dəstəkləməsi Azərbaycanın mövqeyini gücləndirmişdir. Çin Xalq Respublikasının Azərbaycanı dəstəkləməsi bir tərəfdən, onun özünün də separatizmlə üzləşməsi ilə, digər tərəfdən Azərbaycanı güclü tərəfdaş kimi qəbul etməsindən qaynaqlanır. Məqalədə müstəqillik əldə etdikdən sonra Azərbaycanın üzləşmiş olduğu Qarabağ problemi və onun sonu olan Vətən müharibəsinə Çin Xalq Respublikasının münasibətindən bəhs edilir.

Açar sözlər: *Azərbaycan, Çin Xalq Respublikası, Qarabağ, Heydər Əliyev, İlham Əliyev, münaqişə, Ermənistan.*

Shadiyeva Ajtaj
The PhD candidate of the department of
History of Asian and African countries
of Baku State University
Armenia-Azerbaijan Karabakh
conflict in the foreign policy of the People's
Republic of China

After gaining its independence, Azerbaijan established diplomatic relations with the People's Republic of China, like many countries of the world. With the coming to power of National Leader Heydar Aliyev, political relations expanded further with the People's Republic of China. The People's Republic of China has supported the territorial integrity of Azerbaijan from the first day. The People's Republic of China defended Azerbaijan's rightful position in the Armenian-Azerbaijan Karabakh conflict. The support of Azerbaijan by a strong ally like China has strengthened Azerbaijan's position. The support of the People's Republic of China to Azerbaijan is due to on the one hand the fact that it is facing separatism, and on the other hand, it considers Azerbaijan as a strong partner. The article will talk about the People Republic of China's attitude to the Karabakh problem that Azerbaijan faced after gaining independence and The Patriotic War that ended with it.

Key words: *Azerbaijan, The People's Republic of China, Nagorno-Karabakh, Heydar Aliyev, Ilham Aliyev, conflict, Armenia.*

Шадыева Айтадж
Докторант кафедры истории
стран Азии и Африки

Армяно-Азербайджанский
Нагорно-Карабахский конфликт во внешней
политике Китайской Народной Республики

После обретения независимости Азербайджан, как и многие страны мира, установил дипломатические отношения с Китайской Народной Республикой. С приходом к власти общенационального лидера Гейдара Алиева, политические отношения с Китайской Народной Республикой еще больше расширились. Китайская Народная Республика с первых дней поддерживала территориальную целостность Азербайджана в Карабахском конфликте. Поддержка такого сильного союзника, как Китай, укрепила

позиции Азербайджана. Для Азербайджана это с одной стороны связано с собственным сепаратизмом, а с другой стороны, он воспринимает Азербайджан как сильного партнера. Поддержка Китайской Народной Республики Азербайджану обусловлена, с одной стороны, собственным сепаратизмом, а с другой-принятием Азербайджана в качестве сильного партнера. В статье пойдет речь о проблеме Карабаха, с которой столкнулся Азербайджан после обретения независимости, и об отношении Китайской Народной Республики к Отечественной войне.

Ключевые слова: *Азербайджан, Китайская Народная Республика, Карабах, Гейдар Алиев, Ильхам Алиев, конфликт, Армения*